

gübreler kış başında, meyve veren ağaçlarda sıralar arasına, genç ağaçlarda ise taç izdüşümleri çevresine gelecek şekilde verilmelidir.

Budama:

İlk üç yılda şekil budaması, verime yatmış ağaçlarda her yıl veya iki yılda bir ürün budaması yapılmalıdır. Can Erikleri ve Japon Erikleri genellikle yayvan büyüme eğiliminde olduklarından goble şekli daha uygundur. Avrupa Erikleri ise daha çok dik veya dik-yayvan geliştiklerinden değişik doruk dallı şekil uygundur. Değişik doruk dallı şekil budaması, özellikle kuvvetli topraklar üzerine kurulmuş veya kuvvetli araç kullanılan ve çok dallanma gösteren çeşitler için en uygun budama şeklidir. Bu şekilde, gövde üzerinde düzenli aralıklarla dağılmış, farklı yönlerde 4-5 ana dal bırakılmaktadır.

Meyve seyreltmesi:

Sevroletme elle veya kimyasal maddelerle yapılır. Erik meyveleri küçük olduğundan elle sevroletme oldukça masraflıdır. Geç olgunlaşan çeşitlerde elle sevroletme haziran dökümünden sonra uygulanmalıdır. Diğerlerinde ise genç meyve dökümü sona erince yapılmalıdır. Yeşil olarak tüketilen Can Eriklerinde ağaçlardaki meyveler aralıklı olarak hasat edildiğinden her meyve toplama sevroletme yerine geçer. Eriklerde kimyasal maddelerle sevroletme elmalardaki kadar başarılı olamamıştır.

Hasat:

Japon Eriklerinde hasat zamanı: üst ve zemin renkteki değişime, meyve iriliğine, meyve eti sertliğine, suda eriyen kuru madde miktarına veya tam çiçeklenmeden hasada kadar geçen süreye göre saptanır. Uzak pazarlar için hasat daha erken yapılmalıdır. Can Erikleri çekirdekleri sertleşip belirli bir iriliğe eriştikten sonra toplanır. Kurutmalık Erikler ise ağaçta aşırı derecede olgunlaşmış bir miktar suyunu uçurup buruktuktan sonra toplanmalıdır.

EGE TARIMSAL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

P. K. 9 Menemen - 35661 İZMİR

Telefon : (0232) 846 1331 (pbx)

Faks : (0232) 846 1107

Teleks : 832 1293 aari-tr

©ETAE Matbaası - 1996

T.C. TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI EGE TARIMSAL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ÇİFTÇİ BROŞÜRÜ No: 74

ERİK YETİŞTİRİCİLİĞİ

Dr. Sezer ÖZAKMAN

Birçok değişik türe sahip olan Erik Türkiye'nin her bölgesinde yetişmektedir. Eriğin dahil olduğu, *Prunus cerasifera* içinde 2000 kadar tür bulunmaktadır. Erik türleri gen merkezlerine göre Avrupa-Asya, Uzak Doğu ve Amerika olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Ekonomik önemi olan türlerden *Prunus cerasifera* Ehrh. (Can Erikleri veya yeşil Erikler) ve *Prunus domestica* L. (Avrupa Erikleri veya kurutmalık Erikler) Avrupa-Asya türlerindedir. *Prunus salicina* L. (Japon veya İtalyan Erikleri) ise Uzak Doğu türlerindedir.

İklim istekleri:

Can Erikleri ılıman, soğuk ılıman ve sıcak ılıman iklimlerde yetişir. En uygunu, ılıman iklimdir. Avrupa Erikleri, soğuk ılıman iklimleri sever. Japon Erikleri ise kış soğuk geçmeyen ılıman veya sıcak ılıman iklimlere daha uygundur. Can ve Japon Erikleri erken çiçek açtığından kış ve ilkbahar donlarından

zarar görebilir. Bu çeşitlerin don tehlikesi olan bölgelerde güvenli bir şekilde yetiştirilmesi mümkün değildir. Kış dinlenme süresi Avrupa eriklerinde 1000 saatin üzerinde, diğerlerinde 600-850 saat kadardır.

Toprak istekleri:

Can erikleri üzerine aşılı erikler yüzeysel gelişen bir kök sistemine sahip olup, genellikle saçak kök meydana getirdiğinden az derin topraklarda da yetişirler. Toprağın alt kısımlarında seri ve geçişgen olmayan bir tabaka bulunmamalıdır. Japon erikleri için en uygun topraklar humuslu, besin maddelerince zengin, yeterli neme sahip sıcak topraklardır. Ağır topraklarda Avrupa erikleri, Japon eriklerine göre daha iyi sonuç verirler. En uygun toprak PH'sı 6.5'tir. Can erikleri çeşitli topraklara kolaylıkla uyum sağlamaktadır. Bunlar fakir, kuru ve kireçli toprakları değerlendirdikleri gibi, nemli topraklarda da iyi sonuç verirler. Şeftaliye nazaran kireçli topraklara daha iyi dayanırlar.

Fidan üretimi:

Aşı ile üretilir. Değişik anaçlar üzerine daha çok durgun göz aşısı ile aşılanır. Sürgün göz aşısı, kakma, yarma ve çoban aşıları da kullanılmakla birlikte, yaygın değildir. Yarma aşının yapılması sırasında kesilen yüzey büyük olduğundan yara güç kapanır, zamk salgılanır. Bu nedenle yatıca aşı sakıncalıdır. Anaç seçimi, toprak tipi, ağaca verilecek boy, hastalık ve zararlılara dayanma, çeşitle uyuma gibi özellikler dikkate alınarak yapılır. Bugün erik anacı olarak dünyada erik, şeftali, kayısı ve badem çöğürleri veya klonları kullanılmaktadır.

Erik çeşitleri için genelde en uygun anaç erik çöğür veya klonlarıdır.

Fidan dikim şekli ve zamanı:

Kendine verimli çeşitlerde her çeşit, bir blok halinde bahçeye yerleştirilmelidir. Kendine kısmen verimli veya kendine kısır çeşitlerle bahçe kurulacaksa, çeşitlerin birbirini tozlayacak şekilde dikilmesi gerekir. Tozlayıcı oranı 1/9 olmalı, ya da iki sıra ana çeşit, bir sıra tozlayıcı çeşit olarak çeşitler yerleştirilmelidir. Kış ılık geçen ve fazla yağışlı olmayan bölgelerde fidanlar aralık ayından itibaren dikilebilir. Dikim, ilkbahar gelişme devresinin başlamasına kadar devam edebilir. Kış yağışlı veya soğuk geçen yerlerde ise dikimin ilkbahar başında yapılması uygundur.

Dikim aralığı:

Kapama erik bahçeleri kare veya üçgen şeklinde dikilir. Eğer erikler diğer meyve türleri ile karışık yetiştirilecekse veya ara ziraatı yapılacaksa dikdörtgen dikim şekli uygundur. Ağaçlara verilecek aralıklar toprağın tipine, kullanılan anaca ve çeşidin büyüme kuvvetine göre değişir. Normal yetiştirme sistemlerinde erikler 5x5 m veya 6x5 m aralıklarla dikilir. Çit şeklinde yetiştirmelerde sıra arası 2,5-3 m, sıra üzeri ise 1-1,5 m olur.

Toprak işleme:

Toprak işleme sistemi bölgenin iklim şartlarına göre değişir. Yağışlı bölgelerde çayır bitkileri kullanılarak bahçelerde devamlı bir örtü bitkisi bulundurulur. Örtü bitkileri büyüyünce biçilirler. Yağış az bölgelerde, erik bahçeleri temiz tutulmaya çalışılır. Bu

bölgelerde bahçeler sonbaharda sürülür. İlkbaharda toprak tava gelince şubat sonu veya mart içinde ikinci defa sürülür. Mayıs ayında yapılan üçüncü sürümden sonra sulama kanalları açılır. Ağaçların dipleri çapayla işlenir. Erik kökleri yüzeysel olduğundan derin toprak işlemeden kaçınılmalıdır.

Sulama:

Yıllık yağış miktarı 750 mm'yi geçen bölgelerde, erikler sulanmadan yetiştirilebilir. Yağış daha az olan yerlerde sulama yapılır. Erikler saçak köklü olduklarından ve kökler yüzeysel geliştiklerinden su istekleri derin köklü meyve türlerine göre daha fazladır. Kuraklığa en dayanıklı olan Can erikleridir. Ege Bölgesinde erik bahçeleri mayıs ayının ikinci yarısından itibaren sonbahar yağışlarına kadar geçen süre içinde 8-12 günde bir sulanır. Sulama karık, çanak, tava yöntemi veya karık-çanak kombinasyonu şeklinde yapılır. Damlama ve yağmurlama sulama sistemleri de kullanılabilir.

Gübreleme:

Verilecek gübre cins ve miktarı yaprak ve toprak analizlerine göre belirlenmelidir. Verime yatmış bir bahçede genel olarak dekara 40 Kg amonyum sülfat (%21), 50 Kg süper fosfat (%18) ve 40 Kg potasyum klorür (%60) verilmesi önerilir. Azotlu gübrelerin yarısı kış sonunda ilkbahar gelişmesi başlamadan önce, yarısı da haziran ayı ortasına kadar verilmelidir. Genç ağaçlarda ağaç bağına her yaş için 113-226 gram aktif azot uygulanır. Meyve veren ağaçlarda 8,5-11,2 kg/da aktif azot uygulaması önerilir. Fosfor ve potasyumlu